№ 51 Մարտի 25 (Ապրիլի 6) 1882 Մարտի 25 (Ապրիլի 6) № 51

ՏԱՍՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլ: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք գիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Աստրախանից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Իտալիա: Գերմանիա: Ռումինիա: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Արդեօք կօգնի մեզ գիւղատնտեսական ընկերութիւնը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ

—

Մարտի 12-ին

Ինչպէս յայտնի է, համաձայն եկեղեցական կանոնադրութեան 1031 յօդ. ամեն երեցփոխան տարին լրանալուց յետոյ, պիտի ներկայացնի ընդհանուր ծխական ժողովին, մանրամասնաբար իր հաշիւները, ինչպէս վերաբերեալ եկեղեցական գործերին, նոյնպէս էլ եկեղեցական գումարին:

Բայց որովհետև կանոնադրութեան մէջ, պարզված չէ թէ ինչ ձևով պիտի հրաւիրվի ժողովը և ինչքան մարդով կարող է կայանալ, այս պատճառով վիճակաւոր եպիսկոպոսը կանոնաւոր ձև տալու համար այս ժողովներին, կարգադրութիւն է արել ներմուծել բարձրագոյն հաստատեալ եկեղեցական հոգաբարձութեան 10 յօդուածին, որտեղ ասած է, որ ժողովը լինում է ծանուցմամբ եկեղեցիներում երեք առաջիկայ տօն օրերին և ժողովը կարող է կայանալ անդամների մի տասներորդականով, կամ 35 մարդով, որովհետև թիւը, կարծեմ, այժմ հասնում է մինչև 350.

Ի հարկէ մինչև այժմ համաձայն այս կանօնին, երեցփոխանները ժողով էին անում, բայց Նորերումս, չը գիտեմ ինչ հիման վրա, Աստուածածնոր և Յարութիւն եկեղեցիների երեցփոխանները փոխանակ վերոյիշեալ ձևին հետևելու, տպել են տալիս, մասամբ ռուսերէն, իսկ մասամբ հայերէն հրաւիրաթղթեր, թւով մինչև 300 հատ, ինչպէս ասեց երեցփոխանը Աստուածածնոր եկեղեցու, և տալիս են ժամկոչներին առանց ցուցակի բաժանել: Ժամանակները, ինչպէս անկիրթ մարդիկ, բաժանում են անորոշաբար ով որ առաջ է գալիս և որոնք ցուցակում չեն և չատերին չեն տալիս:

Այսպէս կամ այնպէս, նշանակված օրը ծխականները ժողովում են, գալիս են նոյնպէս ու հրաւիրեալները և յայտնում են երեցփոխին իրանց անբաւականութիւնը, որը իրան արդարացնում է, թէ ժամկոչները մեղաւոր են եղել, այս պատճառով սխալ է պատահել: Պարոնը նոյնպէս մոռացել է տպել հրաւիրաթղթում, որ իր ծառայութեան ժամանակը լրացել է և թէ պիտի ընտրեն մի նոր երեցփոխան: Ժողովականները միաձայն վճռեցին, անկանոն հրաւիրման պատճառով փակել ժողովը և նշանակել միւս անգամվան:

Զարմանալին այն է, որ երեցփոխանը զարգացած անձն լինելով, մանաւանդ որ երկար ժամանակ կատարել է այլ և այլ պաշտօններ,—ինչպէս նա պիտի անծանօթ լինի այս ձևերի հետ....

Մարտի 4-ին կրկին ժողով եղաւ երեցփոխանների և հաշիւների համար: Հաշիւները ներկայացնելուց յետոյ, ընտրեցին ուրիշ երեցփոխ Աստուածածնոր եկեղեցու համար, իսկ Յարութիւն եկեղեցու երեցփոխանին յայտնեցին խորին շնորհակալութիւն իր աշխատասիրութեան համար: Շուտով ծխական ուսումնարանների հոգաբարձութիւնը պիտի ներկայացնի հասարակութեանը իր հաշիւները և ծանօթացնի հասարակութեանը ուսումնարանի ներկայ դրութեան հետ:

Ա.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 23 մարտի

Լոյս տեսաւ «Դ ա ւ ի թ բ է կ ի» III-որդ գիրքը: Չը կամենալով կրկին ձանձրացնել այն պատուելի պարոններին, որոնք նպաստեցին այդ վէպի տպագրութեանը, նրա I և II գրքերը ամենայն եռանդով տարածելով գաւառներում,—այս անգամ ես «Դաւիթ բէկի» III գրքի մ ե ն ա վ ա ճ ա ռ ո ւ թ ի ւ ն ը յանձնեցի բացառապէս Թիֆլիսի «կ ե ն տ ր օ ն ա կ ա ն գ ր ա վ ա ճ ա ռ ա ն ո ց ի ն»:

Ուստի խնդրում եմ այն պարոններին, որոնք գնել են «Դաւիթ բէկի» I և II գրքերը, եթէ կը ցանկային III գիրքը ևս ունենալ, կարող են դիմել յիշեալ գրավաճառանոցը, որի հասցէն յայտնի է իմ առանձին յայտարարութեամբ:

Րաֆֆի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք դօկտոր Անդրէաս Արծրունու մի նոր գիտնական հետազօտութիւն մինեռալօգիայից «Untersuchung der Vulcanischen Gesteine aus der Gegend von Abu-Zabel» վերնագրով:

—

Րաֆֆիի «Դաւիթ-բէկ» վէպի երրորդ գիրքը այս օրերս լոյս տեսաւ: Շնորհակալութեամբ ստացանք խմբագրութեան մէջ հեղինակից մի օրինակ իր գրքից:

—

Այս օրերս լոյս տեսաւ Վարդանեանցի տպարանից պ. Թ. Աստվածեանցի թարգմանութեամբ Քրիստափոր Շմիդտի «Երեք գրոյց» գրքոյկը: Այդ գրքի մի օրինակը շնորհակալութեամբ ստացանք թարգմանողից:

—

ՌՈՍՏՕՎ (Դօնի վրա) քաղաքից ստացանք 46 րուբլի, որ իրանց մէջ հաւաքեցին հետևեալ անձինք: Յակովբ Մաղաքեան, Պետրոս Զորայեանց և եղբարք Մադաուղեանց, իւրաքանչիւրը 5 րուբլի, Գալուստ Ակպէտքեանց, Առաքել Ոհանեանց, Ստեփան Աւետեանց, Թէոս Եաղուբեանց, Ղուկաս Ղուկասեանց, Ստեփան Զաքութեանց, Յարութիւն Թիւնիեանց, Ստեփանոս Առաքելեանց, իւրաքանչիւրը 3 րուբլի, Մուրադ Լալազարեանց, Խալաթ Աստուածատրեանց, Աւագ Աւետեանց, Գասպար Ղազարեանց, Սաղաթէլ Տէր-Յարութիւնեանց, Խոջա Կարապետեանց, Լազր Շիմաօն ասօրի, իւրաքանչիւրը 1 րուբլ: Փօստի ծախսը տուեց Արշակ Եաղուբեանց: Այդ փողից նուիրատու անձինք խնդրում են մեզ 10 րուբլ յատկացնել Կ. Պօլսի Գալֆայեան որբանոցին, 10 րուբլ մի օրինակ «Մշակի» ուղարկել ում կամենանք, իսկ 26 րուբլ յանձնում են մեր կարգադրութեանը գործ ածելու ինչ ազգօգուտ նպատակի որ մենք կը կամենանք:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են: «Պ. Ա. Աբելեանց խօսել է ձեր լրագրում այստեղի հայ-աւետարանականների ընթերցարանի մասին: Հարցը պարզելու համար կասեմ որ իսկապէս հայ-աւետարանականները դեռ մի կազմակերպված գրադարան կամ ընթերցարան չունեն, այլ այդ գրադարան կոչվածը մի պահարան է իր միջի 200 հատ հայերէն գրքերով: Այս գրքերը մասամբ գնված են, մասամբ ընծայված: Դա իսկապէս մի տնային գրադարան է, ըստ մեծի մասին մանկական գրքերից բաղկացած: Գրքեր վերցնողների մէջ կան և հասակաւորներ, որոնք կարողանում են այստեղ գտնել հայերէն ընթերցանելի գրքեր: Ամբողջ գրադարանում, որ, ինչպէս ասեցի, բաղկացած է 200 գրքերից, ընդամենը կը գտնվի 30 հատ հոգևոր բովանդակութեան գրքեր: Այդ գրադարանից օգտվում են բոլոր կարողութիւն չունեցողները և դա է գրադարանի արժանաւորութիւնը: Իսկ ինչ որ վերաբերվում է այդ ընթերցարանի հայ-լուսաւորչականների գրադարանի հետ միացնելուն, դա ի հարկէ, շատ ցանկալի և լաւ միտք է, բայց մեր կարծիքով, դեռ շատ տարաժամ միտք է, քանի որ մեր, հայ-աւետարանականների այդ գրադարանը մի բոլորովին մասնաւոր և դեռ ևս փոքրիկ պահարան է միայն:»

—

Ջեռնածու պ. Լէնց խնդրում է մեզ յայտնել, որ Զատկի ամբողջ շաբաթը նա ամեն օր ներկա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՐԴԵՕՔ ԿՕԳՆԻ ՄԵԶ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Ահա այն հարցը, որ մարդս ակամայ առաջարկում է իրան պ. Գ. Քալանթարեանցի նոր լոյս տեսած բրօշիւրը կարդալուց յետոյ: Նորերումս ես միջոց ունեցայ ծանօթանալու հեղինակի փոքրիկ գրքոյկի հետ «Հայոց գիւղատնտեսական ընկերութիւն և նորա կանոնադրութեան համառօտ ծրագիրը» վերնագրով, որի առթիւ կամենում եմ յայտնել մի քանի մտածութիւններ:

Ամեն մէկ անհատ, առաջ քան թէ ձեռնամուխ լինել մի որ և է գործի, պէտք է նախապէս ծանր ու թեթև անէ ու վճռէ հետևեալ երեք հարցերը՝ ա) ինչ կարիքի պէտք է բաւականութիւն տայ գործը և թէ ինչ նպատակի համար պէտք է նա ծառայէ. բ) որպիսի միջոցներով կարելի է առաջ տանել ցանկացած գործը. գ) որքան մեծ կը լինի արդիւնքը կամ թէ որքան համապատասխան կը լինի այդ արդիւնքը գործի էական գաղափարին: Այդ երեք հարցերի լաւ քննելուց է կախված գործի նպատակայարմար ու արդիւնաւոր լինելը. դրանից անտես առնելու հետևանքը լինում է առհասարակ գործի անաջողութիւնը, նիւթական վնասներ: Երբ այդպիսի վնասներ դիպչում են միայն մէկ անձի, այդ դեռ մեծ ախտորմանք չէ հասարակութեան համար: Անհատի համար գործի անյաջողութիւնը կը լինի խրատ, փորձառութեան դաս, մի քանի դէպքերում կարող է լինել մինչև անգամ օգտաւէտ: Հասարակական գործի կրած վնասները անհամեմատաբար ծանր են, մի ընկերութեան սնանկութիւնը պատճառ է դառնում հայ խրատոր գերդաստանների աղքատանալուն: Ուրեմն որքան աւելի անհրաժեշտ է մի ընկերութեան, մի հասարակական գործի համար վերև յիշված հարցերի լիովին քննադատելը:

«Հայ հողագործ դասի վիճակը շատ աննախանձելի է ընդհանրապէս: Նա ստիպված է տաք եղանակում խանձվիլ այրող արեգակի տակ, իսկ ցուրտ եղանակում պատսպարվել սրանից 22 դար առաջ Քսենոֆոնի պատմած խոնաւ գետնափոր որջերի մէջ և այնտեղ ստանալ իր սպպական ժառանգութիւն ոսկրացաւ ու թոքախտ: Տարւայ համարեա կէսը պաս լինելով, նա այդ միջոցում գրեթէ բացառապէս ցամաք հացով և բանջարեղէնով է կերակրվում, իսկ միւս կէսում, եթէ ունի կթան կով, գոմէշ կամ այծ ու ոչխարներ, ճաշակում է մածուն, թան ու սպաս, իսկ իւղ ու պանրի մի մասը ծախում՝ ու միւս մասը հաւ ու ձուի հետ պահում է հիւրերի հետ կամ տօն օրերին վայելելու համար: Մսի համը նա միայն ծնունդ-մկրտութեան և յարութեան տօներին է տեսնում: Նահապետական, աւանդամոլ և նախապաշարեալ հայ գիւղացին մանուկ է, տգէտ է, կոյր է: Դարերի միմեանց արագ յաջորդող բուռն հարուածները այնքան ճնշել, սարսեցրել և այլասեցրել են նորան, որ մեռելութեան հաւասար թմրութեան և անշարժութեան է ենթարկվել. ամենազօրեղ սթափեցուցիչ դեղեր են հարկաւոր նորան ուշքի բերելու համար, Արքիմէդեան լծակներ են հարկաւոր նորան տեղահան անելու համար:» (էջ 23, 24.) Հեղինակը, իբրև «սթափեցուցիչ և ամենազօրեղ դեղ» առաջարկում է հիմնել հայոց գիւղատնտեսական ընկերութիւն: Կասկած չը կայ, որ իւրաքանչիւր մարդաբարոյական պարտքն է օգնել իր մերձաւորին, օգնել ոչ լոկ փող տալով կամ ողորմութիւնով, այլ կրթելով՝ ուղիղ ճանապարհներ ցոյց տալով և վնասակար ուղղութիւնից ազատելով: Հայ ինտելիգենցիայի սուրբ պարտականութիւնն է մտածել իր համարին, հողագործ դասի վիճակը բարւոքելու մասին: Առաջացնել հայ գիւղացու նիւթական, մտաւորական ու բարոյական դրութիւնը նշանակում է նպաստել ամբողջ ազգի առաջադիմութեան, նշանակում է ազգասէր լինել, որովհետև մեր ազգի մեծամասնութիւնը կազմում են գիւղացիները: Սխալ են այն բոլոր դրողները, որոնք կամենում են տեսնել հայ ազգի մէջ վաճառական ազգ. հետևաբար անհիմն են նրանց դատողութիւնները հայի բարոյականութեան մասին: Միթէ կարելի է գաղափար կազմել որ և իցէ մի ազգի յատկութիւնների վրա, աչքի առաջ ունենալով միայն քաղաքի բնակիչներին. չէ թէ վաճառականութեամբ պարապող դասը համեմատելով ամբողջ ազգի հետ կազմում է մի չնչին մասը: Ինչով է զանազանվում, օրինակ, ռուս վաճառականը, մանրավաճառը, վաշխառուն հայ սօվդաքարից: Երկուսն էլ շահամոլ, անբարոյական էակներ են. երկուսի իդէալներն էլ պարունակվում են ե ս բառում, երկուսն էլ հեռու են հասարակական գործից ու զուրկ ազգային օգտի գաղափարից:

«Մեր ազգը կազմող ամենամեծ դասակարգը գիւղատնտեսութեամբ պարապող դասն է», այդ գիւղացին, ինչպէս վերև տեսանք, նախանձելի դրութեան մէջ չէ ապրում. նա իր կեանքում ենթակայ է մեծամեծ զրկանքների: Գիւղացին սեփական ուժով անկարող է լաւացնել իր վիճակը. նա մինչև անգամ ժամանակ էլ չունի մտածել դրա մասին, որովհետև գոյութեան կռուի մէջ պապապ, աշխատանքից ազատ ժամեր չունի: Օգնութիւնը պիտի գայ դրսից, ուրիշներից, որոնք աւելի լաւ պայմանների մէջ են ապրում, որոնք աւելի բարձր են թէ նիւթապէս ու թէ մտաւորապէս: Գիւղացու համար ձայն բարձրացնողը, գիւղացու փաստաբանը անշուշտ պէտք է լինի հայ ինտելիգենցիան, հայ ուսեալ դասը:» Այդ կէտից պարոն Գ. Քալանթարեանցի առաջարկութիւնը մեծ արժանաւորութիւն ունի, գովելի է: Բայց բարի ցանկութիւն ունենալը դեռ քիչ է. խօսքը և գործը շատ հեռու են առհասարակ միմեանցից: Բաւական չէ—մատնացոյց անել այս ինչ գործի անհրաժեշտութեան վրա, հարկաւոր է նոյնպէս մշակել միջոց գործը առաջ տանելու համար: Սկզբունքի հետ—այսինքն օգնել գիւղացուն, աշխատել թեթևացնել նորա ծանր ապրուստը—իւրաքանչիւր մտածող անձն կը համաձայնվի: Ուրիշ բան է, ինչպէս գլուխ բերել մեր ցանկութիւնը. այդտեղ կարող են անհամաձայնութիւններ լինել: Գ. Քալանթարեանցը մասամբ վճռում է երկրորդ կէտը, առաջարկելով մեզ ընկերութեան կանոնադրութեան համառօտ ծրագիրը: Թէ որքան բաւականացուցիչ է ծրագիրը, թէ որ աստիճան հասնում է նա իր նպատակին—այդ կը լինի յօդուածիս առարկան:

Պարզ է թէ ինչ նպատակի պէտք է ծառայէ գիւղատնտեսական ընկերութիւնը: Դրա նպատակը կարելի է բացատրել երեք բառով՝ բարւոքել գիւղացու կեանքը: Բայց տեսնենք թէ ինչ է ասում հեղինակը: Բաց անենք կանոնադրութեան առաջի երեսը և կարդանք:

«§ 1. Հայոց գիւղատնտեսական ընկերութեան նպատակն է—նախ՝ հայթհայթել նորան կազմող անդամների համար անձնական նիւթական շահ և երկրորդ՝ ըստ ձեռնհասութեան մատակարարել հայ գիւղացուն նիւթական և մտաւորական հնարաւոր միջոցներ նրա գիւղատնտեսական պարապմունքը աւելի արդիւնաւոր կացուցանելու համար:» Ուրեմն, ընթերցող, ես պարտական եմ ներողութիւն խնդրել քեզնից, որովհետև կամենում էի մոլորեցնել քեզ. բայց յանցանքը մեծ չէ, ես ներողութեան արժանի եմ, պատճառ ինքս ակամայ սխալվեցայ: Քիչ չէր իմ զարմանքը, երբ

յացումներ պիտի տայ Արծրունու թատրոնում բոլորովին նոր պրօգրամայով և նոր ստացած ապարատներով:

—

Լրագիրները հաղորդում են որ երկրորդ փոխառութեան տիրաժի ժամանակ 75,000 գումարը տարաւ յայտնի ռուս գերասան պ. Նիլսկի:

—

Որքան երևելի բժիշկներ ունենք Թիֆլիսում, ապացոյց կարող է լինել հետևեալ իրողութիւնը: Մի տիկին Կ. ամիսներով հիւանդ է լինում, նրան բժշկում են Թիֆլիսի ամենայայտնի բժիշկներ պ. պ. Գ., Կր., և Մ., տալիս են զանազան դեղեր, ամենաանտանելի և վտանգաւոր օպէրացիաներ են անում, իսկ երբ տիկինը ձանձրանալով այդ բժիշկներից և գրեթէ մահվանը հասցրած, կանչում է Կ.—եանց բժշկին, յայտնվում է որ նա վեց ամիս է արդէն որ յղի էր և Թիֆլիսի երևելի բժիշկները իրանց բժշկութեամբ սպանել են երեխային, չը կասկածելով անգամ որ տիկինը յղի էր: Բաղդաւորապէս հիւանդը այս օրերս վիժեց մեռած երեխային, որ նա մեռած դրութեան մէջ ամիսներով ման էր ածում: Այդ սարսափելի իրողութեան ճշդութեան համար, որ ցոյց է տալիս դիպլօմաւոր և գերմանական յայտնի ազգանուններ կրող երևելի բժիշկների կատարեալ տգիտութիւնը, մենք պատասխանատու ենք: Պ. պ. Գ. և Կր. ամենաընդունված և մօդայիկ բժիշկներ են Թիֆլիսում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՏԱԼԻԱ

—

Իտալական պատգամաւորների ժողովի մէջ մարտի 20-ին պատգամաւոր Մասարի հարց առաջարկեց արտաքին գործերի մինիստրին իտալական և ֆրանսիական բանւորների կռւի մասին Սալենդրայի մէջ: Մասարի մեկնութիւններ պահանջեց ինչպէս սկսված կռւի հանգամանքների, նոյնպէս և այն միջոցների վերաբերութեամբ, որոնց գործադրում է արտաքին գործերի մինիստրը արտասահմանի մէջ ապրող իտալացիներին պաշտպանելու համար: Արտաքին գործերի մինիստր Մանչինի, պատասխանելով այդ հարցին, յայտնեց, որ Սալենդրայի մէջ Ֆրանսիացի բանւորները յարձակվեցին իտալացի բանւորների վրա, որովհետև վերջինները հրաժարվեցան մասնակցել նրանց կազմած գործադադարմանը: Կռւի ժամանակ վիրաւորվեցան մի քանի իտալացիներ, որոնցից մեկը վերջը վախճանվեցաւ Մարսելի հիւանդանոցում: Սալենդրայի մէջ պատահած անկարգութիւնների պատճառով Մանչինի դիմել է ֆրանսիական կառավարութեանը, որ անյապաղ հրամայել է դատաստանական և վարչական քննութիւն սկսել մեղաւորներին գտնելու համար: Քննութեան հետևանքները դեռ ևս հաղորդված չեն իտալական մինիստրութեանը: Ֆրանսիական առաջին մինիստրը հաղորդել է, որ եռանդոտ միջոցներ են գործադրված ապագայում այդպիսի անկարգութիւնների առաջն առնելու և իտալական բանւորներին ապահովելու համար: Նոյն բանը յայտնում է և ֆրանսիական դեսպանը Հռօմում: Ինչ կը վերաբերի Տունիսի մէջ ապրող իտալացիների շահերի պաշտպանութեանը, որ նոյնպէս յիշված էր հարցի մէջ, այժմեան պայմանները ի նկատի ունենալով, միայն իտալացիների շահերը չեն վնասվում: Ամենքը բաւականութեան են սպասում և այդ բաւականութիւնը անկասկած կը տրվի: Պատգամաւորների ժողովը կարող է հաւատացած լինել, որ մինիստրը կարելութեան չափ աշխատում է ապահովել և պաշտպանել արտասահմանում ապրող իտալացիներին: Հարկաւոր եղած դէպքում իտալական կառավարութիւնը բաւականութիւն կը պահանջէ և այդ պահանջի կատարման համար այնպիսի միջոցներ կը գործադրէ, որոնք չեն հակասում միջազգային սովորութիւններին և քաղաքական կանոններին: Պ. Մասարի շնորհակալութիւն յայտնեց արտաքին գործերի մինիստրին այդ բացատրութիւնների համար:

—

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

Օրերումս իշխան Բիսմարկ բաւական նշանաւոր և անսպասելի անաջողութեան հանդիպեցաւ, գրում է „Голосъ“ լրագիրը: Իր տնտեսական և ֆինանսական վերանորոգութիւններին գլխական նշանակութիւն տալու համար Բիսմարկի ստեղծած տնտեսական խորհուրդը 33 ձայների մեծամասնութեամբ 31-ի դէմ մերժեց նրա օրինագիծը ծխախոտի մենավաճառութեան մասին: Այդ գործը ամենքի համար անսպասելի էր: Ամենքը հաւատացած էին, որ օրինագիծը կընդունվի տնտեսական խորհրդից և հաստատ աղբիւրներից հաղորդում էին, որ նրա հակառակորդների թիւը միայն 25-ի է հասնում: Լրագիրները չեն կարող հասկանալ, թէ ինչ էր պատճառը, որ մեծամասնութիւնը միացաւ ընդդիմադրականների հետ:

Այդ անցքը աւելի մեծ տպաւորութիւն գործեց այն պատճառով, որ իշխան Բիսմարկ յոյս ունէր, թէ տնտեսական խորհուրդը նրան ձեռնտու վճիռ կը կայացնէ և այդ վճռի օգնութեամբ նա կարող էր ազդել պարլամենտի վրա, որ պէտք է գումարվէր մայիսին: Չը պէտք է մոռանալ, որ գերմանական տնտեսական խորհուրդը ընտրողական հիմնարկութիւն չէ, այլ նրա անդամների մեծամասնութիւնը կառավարութենից է նշանակվում: Այս պայմանները աչքի առաջ ունենալով, տնտեսական խորհրդի հաւանութիւնը իշխան Բիսմարկի նախագիծներին չէ կարող մեծ նշանակութիւն ունենալ հասարակութեան համար, մինչդեռ նրա ընդդիմադրութիւնը չափազանց մեծ նշանակութիւն է ստանում, ապացուցանելով, որ մինչև անգամ կառավարչական տեսակէտից կատարելապէս „բարեմիտ“ մարդիկ չեն համարձակվում օգնել պետական կանցլերի տնտեսական դիտաւորութիւններին: Ծխախոտի մենավաճառութեան օրինագիծը այսուհետև ոչնչացրած կարելի է համարել և նրան չի ազատի տնտեսական խորհրդի մինչև անգամ երկրորդ քուէարկութիւնը, որ Բիսմարկ աշխատում է կայացնել, յուսալով, թէ առաջին քուէարկութեան ժամանակ բացակայ եղած խորհրդի 9 անդամները երկրորդ քուէարկութեան ժամանակ ձայն կը տան յօգուտ օրինագծի:

Իշխան Բիսմարկի մտադրված ծխախոտի մենավաճառութիւնը զզուանք է յարուցանում ամբողջ Գերմանիայի մէջ, սպառնալով ոչնչացնել երկրի արդիւնաբերութեան ամենածաղկեալ ճիւղերից մեկը: Այդ զզուանքը ապացուցանելու համար կարելի է առաջ բերել այն փաստը, որ նոյն օրը, երբ տնտեսական խորուհրդը քուէարկում էր ծխախոտի օրինագիծը, Բադենի պատգամաւորների ժողովը ֆինանսների մինիստրի ճառից յետոյ միաձայն վճիռ կայացրեց ծխախոտի մենավաճառութեան դէմ: Դա երրորդ վճիռն է, որ կայացնում են գերմանական երկրորդական պետութիւնների պատգամաւորների ժողովները: Բադենի պատգամաւորների ժողովից առաջ ծխախոտի մենավաճառութեան դէմ յայտնվեցան Բաւարիայի և Սակսօնիայի պատգամաւորները: Գերմանական այժմեան պարլամենտը անկասկած չի բողոքի այդ վճիռների դէմ և իշխան Բիսմարկ երևի անկարող կը լինի իրագործել մտադրած վերանորոգութիւնը: Ասում են, որ նա յոյս ունի դարձեալ իր նպատակին հասնել, սաստիկ բարձրացնելով ծխախոտի հարկը, որի համար տնտեսական խորհուրդը համաձայնութիւն տուեց 48 ձայների մեծամասնութեամբ 14-ի դէմ: Բայց հազիւ թէ այդ գործն էլ աջողվի, որովհետև ծխախոտի հարկի բարձրացնելը երևի նոյնպէս կը մերժվի գերմանական պարլամենտից, որովհետև նա վնասակար է ծխախոտի արդիւնաբերութեան համար:

Այդպիսով պարզվում է, որ իշխան Բիսմարկ հազիւ թէ կարողանայ իրագործել իր տնտեսական դիտաւորութիւնները, մինչև որ քաղաքական տնտեսութեան հետ ոչինչ յարաբերութիւն չունեցող մի որ և է անցք չը վերադարձնի նրան դիկտատուրայի այն

առաջին անգամ կարդացի վերև արտատպած տողերը: Բանից դուրս է գալի, որ հայ գիւղացին միայն երկրորդական հոգատարութեան առարկայ կը լինի. իսկ գիւղատնտեսական ընկերութիւնը իր ամբողջ ջանքը թափելու է անդամների անձնական շահասիրութեան զգացմունքներին բաւականութիւն տալու և ապա, երբ անդամների գրպանները լցրած ու փորերը կշտացած կը լինեն, այն ժամանակ կարելի է մտածել գիւղացու մասին: Առհասարակ, մեզ, հայերիս, համար, ազգային գործը ոչ թէ սուրբ պարտականութիւն է, այլ զուարճութիւն: Կուշտ ճաշից յետոյ ազգասիրական ոգի ստանալ, ազգասիրական զգացմունքներ յայտնել ու փոքր ինչ վիճել ազգային գործերի վերաբերմամբ՝ նպաստաւոր է ստամոքսի առողջ գործողութեան: Բայց, թողնենք բանաստեղծների զօրեղ գրչին դատապարտել հայի այդ ամենաանբարոյական յատկութիւններից մէկը ու վերադառնանք մեր յօդուածին: Պ. Քալանթարեանցը չէ մոռացել հայի մի ուրիշ պակասութիւնը: Նա քաջ տեղեակ է հայի եսականութեանը. ահա ինչ է ասում նա. «հայը, որպէս շահախնդիր ազգ, միշտ հակամիտ է եղած դէպի վաճառականութիւն.... հայը, եթէ հնար ունենար, լուսինն էլ կերթար, աւելի ոսկի դիզելու յուսով. բայց ափսոս, որ լոկ դիզելու, այլ ոչ դիզածն ըստ արժանոյն գործադրելու նպատակով:» Շատ բարի, եթէ հայը անսահմանելի մեծ հակումն ունի դէպի փողը, եթէ նա ամեն բանի վրա նայում է անձնական տեսակէտից, եթէ նա ճարպիկ է սեպհական գրպանը լցնելում, ապա ինչ հարկաւոր էր նեղութիւն կրել ու բաղադրեալ ծրագիր կազմել, որով կարելի լինէր թեթևացնել հայի աշխատանքը ոսկի դիզելում: Հեղինակը երևի մոռացել է, որ առհասարակ դժուար է կեանքում այն հաւասարակշռութիւնը պահպանել, որ և գայլը կուշտ լինի և ոչխարը կենդանի: Պ. Քալանթարեանցը կարող է պատասխանել, թէ ընկերութեան գործունէութեան երկու իրար բոլորովին հակառակ նպատակներ դնելու պատճառը եղել է մեղմացնել փոքր ինչ հայի «անմիաբանութիւնը», «ընկերի վրա անվստահութիւնը», անհատական մեկուսացեալ դիրքը:» Կանոնադրութեան ծրագրում նիւթական օգուտ խոստանալով ընկերութեան մասնակցողներին, հեղինակը գուցէ կամեցել է ընկերական ոգի ներշնչել հայի մէջ. կամեցել է հրապուրել հայ ժողովուրդը, որպէս զի նա եռանդով անդամ գրվի ու ընկերաբաժին վճարէ: Եթէ այդպէս է, ապա ինչով կը բացատրէք հետևեալ տողերը: «Ընկերաբաժինը առ այժմ մեր կողմից նշանակեցինք 50 րուբլ, որպէս զի մատչելի լինի ժողովրդեան բոլոր դասակարգերին ևս, մանաւանդ վերջին աստիճանի անապահով ապագայ ունեցող մեր ազգային հոգևոր դպրոցների ուսուցիչներին, որոնց համար դա կարող էր դառնալ ապագայում ցուպ ծերութեան, մի տեսակ պենսիա:» Այդպիսով վճռվում է հայերի համար մի ուրիշ ոչ փոքր նշանակութիւն ունեցող խնդիր: Մենք միշտ պակասութիւն ենք զգում լաւ ուսուցիչների. բարձր ուսում ստացածները հեռանում են այդ ասպարէզից, նրանք հազարապատիկ վեր են դասում քաղաքում ապրել և այնպիսի զբաղմունք ունենալ, որը նիւթականապէս աւելի է ապահովացնում, քան թէ գիւղը գնալ և ուսուցչի պաշտօն վարել: Երբ կը հիմնվի ընկերութիւնը, ուսուցիչները կազավեն իրանց նիւթական ապահովութեան համար հոգս քաշելուց: Բաւական է մի քանի ընկերաբաժիններ վճարել ու ամեն տարի պենսիա ստանալով հանգիստ ապրել: Երևակայեցէք, թէ որքան մեծ պէտք է լինի ընկերութեան 50 րուբլու համապատասխան շահը, որ կարողանայ հասնել իր երրորդ նպատակին—այն է ապահովել ուսուցիչների ապագան:

Ակներև է այժմ, ընթերցող, թէ ինչ մեծ նշանակութիւն ունի հայ ազգի համար գիւղատնտեսական ընկերութեան հիմնվելը: Մի հիմնարկութիւնով երեք նշանաւոր հարցեր կարելի է լուծել՝ համ գիւղացուն կշտացնել, ամեն օր միս ու հաւ ուտացնել, համ ուսուցիչներին ապահովացնել և նրանց թիւը շատացնել, համ էլ վաճառականներին չը զրկել, նրանց էլ ոսկի մատակարարել: Հրաշալի հիմնարկութիւն, որը խոստանում է երեք այդպիսի բարիք, գուցէ ուրիշ բարեբար հետևանքներ էլ ունենայ: Ուրեմն շտապենք անդամ գրվել, ընկերաբաժիններ վճարել. որքան շուտ սկսվի ընկերութեան գործունէութիւնը, այնքան լաւ: Դէհ, ժողովներ կազմենք, մասնաժողովներ ընտրենք, ծրագիրը հաստատել տանք, լրագիրներում յայտարարութիւններ տպենք ի գիտութիւն ամենքի, ապա սկսենք օգնել ու օգտվել: Բայց ներիր, ընթերցող, եթէ համարձակվում եմ խլել քոյ թանգագին ժամանակը, որը դու կարող էիր գործ դնել ընկերութիւնը գլուխ բերելու համար, և քո ուշադրութիւնդ եմ հրաւիրում կանոնադրութեան մի քանի այլ կէտերի վրա:

Պէտք է նախապէս ասել, որ կան երեք տեսակ ընկերութիւններ՝ բարեգործական, առևտրական և գիտնական: Պարզ է թէ ինչ նպատակի համար են ծառայում այդ երեք տեսակ ընկերութիւնները. բացատրութիւնը աւելորդ է: Ուրիշ բան է ինչ միջոցով, ինչ դրամով են առաջ տանում նոքա գործը: Բարեգործական ընկերութիւնը կազմում են այնպիսի անձինք, որոնք փողի կարօտութիւն չունեն, օրինակ հարուստ դրամատէրեր. դոքա իրանց բարեգործական զգացմունքի համեմատ նուիրում են որ և է իցէ մի գումար. նուէրներից կազմվում է ընկերութեան դրամագլուխը: Բարեգործական ընկերութիւնը հաստատ հիմք չունի, նորա գոյութիւնը, կախված լինելով ողորմութիւնից, չէ կարող տևողական լինել: Նուիրված փողերը գործ են դնվում, պակասում են և համեմատաբար թուլանում են ընկերութեան կենսական ոյժերը: Առևտրական ընկերութեան դրամագլխի աղբիւրը կայանում է ընկերաբաժինների (акція) և օբլիգացիաների մէջ: Եթէ մի գործ անհատական ուժից վեր է, նրան իրականացնելու համար կազմվում է ընկերութիւն: Գործունէութեան համար հարկաւոր դրամագլուխը բաժանվում է մի քանի հաւասար բաժինների, որոնք ակցիա անուն են կրում: Մասնակցել ցանկացողները վերցնում են մի կամ աւելի ակցիաներ և այդպէս դառնում են գործի տէրեր: Որպէս տէրեր նոքա ստանում են ամեն տարի կամ շահ կամ վնաս, նայելով գործի հանգամանքներին: Եթէ գործը օգուտ է բերում, ակցիա ունեցողը (акціонеръ) ստանում է իր դրած բաժնի համեմատ շահը (дивидендъ). հակառակ դէպքում նա վնաս է կրում: Դիցուք թէ գործի ընթացքը ցոյց տուեց թէ ունեցած դրամագլուխը բաւական չէ. այդ ժամանակ ընկերութիւնը դիմում է մի այլ միջոցի՝ նա պարտք է անում ժողովրդից և իբրև պարտամուրհակ ծառայում են օբլիգացիաները: Օբլիգացիա ունեցողը ուղղակի չէ մասնակցում գործին. միայն ընկերութեան վնասը կամ օգուտը նրան չեն վերաբերում. երկու դէպքումն էլ նա ստանում է նշանակված տոկոս, իբր վարձ իր փոխ տուած գումարի համար: Գիտնական ընկերութիւնը համեմատաբար քիչ ծախք է պահանջում. մեծ մասամբ նրանք կառավարվում են հասարակական դրամով կամ տէրութիւնից օժանդակութիւն են ստանում: Պ. Քալանթարեանցի առաջարկած ընկերութիւնը չէ կրում որոշ բնաւորութիւն: Առևտրական, բարեգործական և գիտնական սկզբունքները միացել են ծրագրի մէջ և կազմել են մի տեսակ խառնված:

(Կը շարունակվի)

աՀագին Հեղինակութիւնը, որ նա վայելում էր վաթսուներորդ թուականների վերջը և 1870 թուականի սկզբին։ Ժամանակակից Եւրոպայում շատ նիւթեր կան այդպիսի անցքեր պատրաստելու Համար։ Բայց անկարելի է չը նկատել, որ իշխան Բիսմարկի արտաքին քաղաքականութիւնը առաջվայ յամառութեամբ չէ ձգտում Հասնել մի անգամ մըտադրված նպատակի։ Եթէ ուշադրութեամբ Հետեւենք Եւրոպայում ներկայումս կատարվող անցքերին, դժուար չի լինի նկատել, որ իշխան Բիսմարկ առաջվայ պէս յաջորդաբար չէ ղեկավարում նրանց։ Չը Հաւատալով, որ գերմանական պետական կանցլերը անկեղծ ցանկանում է պաՀպանել եւրոպական խաղաղութիւնը, կարելի է Հաստատապէս ասել, որ ամենքի Համար այդ ցանկալի խաղաղութեան խանգարելը միայն նրանից չէ կախված։

ՌՈՒՄԻՆԻԱ

Ռումինիան տօնեց իր թագաւորութեան յայտնելու առաջին տարեդարձը, նկատում է „Голосъ“ լրագիրը։ Կարլ թագաւորը, Հայեացք ձգելով մօտաւոր անցեալի վրա իր ժողովրդի Համար նշանաւոր այդ օրը կարող էր Հպարտութեամբ ասել, որ նրա կառավարած երկիրը պարտական է իրան ոչ թէ միայն իրաւաբանական Հաւասարութեամբ եւրոպական երկրորդական պետութիւնների Հետ, այլ և այն դրական անկախութեամբ, որ Ռումինիան ներկայումս վայելում է։

Թիւրքիայից կախված նախկին իշխանութիւնը քաղաքական կողմից շատ արագ կանգնեց „իր սեփական ոտքերի“ վրա։ 1877—1878 թուականների պատերազմից և Բերլինի դաշնագիրը ստորագրելուց յետոյ կարելի էր սպասել, որ Հանգամանքների շնորՀիւ Ռումինիան կընկնէր իր Հզօր դըրացի Աւստրօ-Ունգարիայի ազդեցութեան տակ։ Բերլինի կօնգրէսը, վճռելով վերադարձնել Ռուսաստանի Բեսարաբիայի ռումինական մասը, պէտք է սառեցնէր Ռումինիայի և Ռուսաստանի յարաբերութիւնները, որի Հետ նա պատերազմում էր և որին պարտական է իր անկախութեամբ։ Դօբրուջայի միացնելը անբաւականութիւն պատճառեց Բալկանեան սլավիաններին։ Այդ պատճառով Ռումինիան իրան առանձնացած պէտք է Համարէր և շատ բնական կը լինէր, եթէ նա ձգտէր ստանալ Աւստրօ-Ունգարիայի բարեկամութիւնը մի քանի զիջումների գնով Դունայի Հարցի վերաբերութեամբ։ Բուխարեստի մէջ Հասկացան այդ անյարմարութիւնները, որ ապագայում կը ներկայացնէր ռումինական կառավարութեան աւստրիամոլ քաղաքականութիւնը։ Կարլ թագաւորը և նրա կառավարութիւնը կարողացան ազատ մնալ Աւստրիայի անսաՀման ազդեցութենից։ Երբ Ռումինիան թագաւորութիւն յայտնվեցաւ, նոր թագաւորը ստիպված չէր շնորՀակալութիւններ յայտնել աւստրիական կառավարութեանը։ Նա չը ներկայացրեց Եւրոպայի առաջ մի թագաւորի, որ բացարձակ խոստովանում է, թէ իր թագով նա պարտական է օտար թագաւորի ողորմութեանը։

Մի տարի է անցել Ռումինիան թագաւորութիւն յայտնելուց յետոյ և ռումինական կառավարութիւնը կարողացաւ ապացուցանել Եւրոպային իր ճշմարիտ անկախութիւնը։ Ամենքին յայտնի է, ինչպիսի Համարձակութեամբ պաշտպանեց ռումինական կառավարութիւնը իր իրաւունքները Դունայ գետի վրա նաւագնացութեան մասին, թէ ինչպիսի Համարձակութեամբ նա ընդդիմացաւ Աւստրիայի անսաՀման պաՀանջներին։ Ներկայումս էլ ամենքը Հարց են առաջարկում, թէ ինչպիսի դեր կը խաղայ Ռումինիան ապագայում, երբ վաղ թէ ուշ կը փոփոխվի Բալկանեան թերակղզու այժմեան դրութիւնը։ Բայց ոչ ոք չէ Հաւատում, որ այդ անցքերի կատարման ժամանակ Կարլ թագաւորը կը ծառայէ Աւստրօ-Ունգարիայի շաՀասէր դիտաւորութիւններին։

Ռումինական Կարլ թագաւորը կատարելապէս անկախ է դարձել։ Արեւելքում պատաՀած իւրաքանչիւր անցքի ժամանակ իւրաքանչիւր պետութիւն, որ Հետաքրքրված կը լինի այդ անցքով, պէտք է գործ ունենայ Ռումինիայի Հետ։ Տարաբաղդաբար նոյնը չէ կարելի ասել Բալկանեան թերակղզու վրա յայտնված նոր թագաւորութեան մասին։ Սերբիան պէտք է նախանձով նայէ Ռումինիայի վրա։ Սերբերը, որոնց Մօսկվայից յիշեցրին Դուշան-Ուժեղ թագաւորի թագի մասին, ակամայ իրանց Հարց պէտք է առաջարկեն, թէ ինչ ընդՀանուր բան կայ այդ պատմական թագի և այն անցքի մէջ, որ ամենից առաջ պատճառ դարձաւ յայտնելու, թէ թագաւորական տիտղոսի Համար Սերբիան պարտական է բացառապէս Աւստրօ-Ունգարիային, որ իր իշխանութեան տակ է պաՀում Դուշան թագաւորի Հպատակների միլիօնաւոր սերունդը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Ֆրանսիական լրագիրները Հաղորդում են, որ սենատը մարտի 25-ին վերջացրեց պարտաւորեցուցիչ սկզբնական ուսման օրէնքի քննութիւնը և ընդունեց այդ օրէնքը առանց փոփոխութեան 170 ձայների մեծամասնութեամբ 108-ի դէմ։

—Ֆրանսիական ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր պ. Ժիւլ-Ֆէրրիի շրջաբերականից, որ նա ուղարկել է պրէֆէկտներին մարմնամարզութեան դասատւութեան առիթով ուսումնարաններում, երեւում է, որ բոլոր տարրական ուսումնարանները ձեռնարկներ ունեն թէ տղայոց և թէ աղջկերանց Համար, որ կառավարութիւնը գիմնաստիկական ապարատներ է ուղարկել այն բոլոր ուսումնարանները, որոնք պաՀանջում են նրանից, որ 1879 թւից 600-ից աւելի գիմնաստիկայի պրօֆէսօրի դիպլօմներ տուած են և որ վերջապէս, բոլոր ուսումնարանները, առանց բացառութեան բաւական քանակութեամբ մանկական Հրացաններ ունեն Հրացանաձգութեան մէջ վարժվելու Համար։

—Բէլգրադից լրագիրներին Հաղորդում են, մարտի 24-ից, որ Ուժիցեան շրջանի Չաժակի, Կրուժէվայի, Զուպրիի և Եագօդինի քաղաքների պրէֆէկտներին և նրանց օգնականներին Հեռացրեց կառավարութիւնը և նրանց տեղ ուրիշներին նշանակեց։ Վերոյիշեալ քաղաքները արմատական պատգամաւորներ ընտրեցին սկուպշտինայի Համար։

— Շաբացի եպիսկոպոսը Հրաժարվեցաւ Հանդիսաւոր մաղթանք կատարել Սերբիայի թագաւորութիւն դառնալու պատճառով։ Կառավարութիւնը մտադիր է գաՀընկէց անել այդ առաջնորդին։

—Կիսապաշտօնական արաբական «Էլ-Ջէվայիբ» լրագիրը մարտի 22-ին մէկ յօդուած տպեց, որի նպատակն է ցոյց տալ, թէ Գամբէտայի քաղաքականութիւնը որքան վնասեց ֆրանսիական շաՀերին Աֆրիկայում և Արեւելքում։ Լրագրի կարծիքով, պ. Ֆրէյսինէի մինիստրութիւնը ձգտում է լաւացնել Ֆրանսիայի յարաբերութիւնները Բ. Դրան Հետ։ Յօդուածը այն եզրակացութեան է Հասնում, որ եթէ պ. Ֆրէյսինէ կը շարունակէ իր այժմեան խաղաղասէր քաղաքականութիւնը Տունիսում, այն ժամանակ Ֆրանսիան կարող է շատ բանի մէջ վերականգնել իր նախկին ազդեցութիւնը մաՀմետականների մէջ։

—Անգլիական լրագիրները Հաղորդում են, որ մարտի 20-ին, առաւօտեան, Դուբլինի մի փողոցում մէկ անյայտ մարդու դիակ գտնվեցաւ, որը ատրճանակով էր սպանված։ Դիակից Հոսած արեան Հետքերով գնացին Կլինգէլլա անունով մէկի բնակարանը, որի տէրը կալանաւորվեցաւ։ Բօսկօմօնում մաՀաբեր վիրաւորված է պօլիցիական մէկ օֆիցէր։ Մարդասպանին չը կարողացան կալանաւորել։

—«Revue des Deux Mondes» ամսագրի մուտքը Թիւրքիայում արգելված է, որովՀետեւ այդ ամսագրի մէջ նորերումս պ. Շարմսի մէկ յօդուած տպվեցաւ, որի մէջ Հեղինակը պախարակում է սուլթանին, որ նա պետական բոլոր գործերը կենտրօնացնում է իր պալատի մէջ, ի վնաս, ի Հարկէ, այդ գործերի լաւ կատարելուն։

—Բուլղարիայի իշխան Ալէքսանդր պաՀանջեց պետական խորՀրդից կարճ ժամանակում օրէնքի մէկ ծրագիր մշակել, որը կը կանոնաւորի պաշտօնեաների պարտաւորութիւնները, որոնք պետութեան ծառայութեան մէջն են գտնվում։

ԽԱՌԸ ԼՈՒՐԵՐ

Կանանց ժամանակակից Հագուստների վնասակար ազդեցութեան մասին առողջութեան վրա։ Այս օրերս Լօնդօնում այդ առարկայի վերաբերութեամբ դասախօսութիւն կարդաց Լօնդօնի «Ժողովրդական առողջութեան ընկերութեան» անդամ պ. Տրէվս։ Խօսելով սկզբում ժամանակակից մօդաների օտարոտութեան վերաբերութեամբ և մատնացոյց անելով այն բանի վրա, որ շորի սկզբնական նպատակն էր պաշտպանել մարմինը արտաքին անբարեյաջող ազդեցութիւններից և պաՀպանել նրա մէջ Հաւասարաչափ բարեխառնութիւն, Տրէվս յայտնեց, որ այժմեան գիշերային բաց շորերը չեն Համապատասխանում այդ նպատակին։ Վիզը, ձեռքերը և կրծքի ու մէջքի վերին մասերը բոլորովին բաց են մնում, այն ինչ ստորին անդամների մօտ Հաւաքված է շորի մէկ մասսա, որով կարելի կը լինէր տասներկու մանուկների Համար շորեր կարել։ ԱռՀասարակ, խօսելով աշխարՀագրական լեզուով, ժամանակակից մօդաների տեսակէտից, մարմինը կարելի կը լինէր երեք գօտիների վրա բաժանել՝ սառն, բարեխառն և տաք։ Կանանց սովորական Հագուստը նոյնպէս լաւ չէ կարված և քիչ ուշադրութիւն է դարձրած Հաւասարաչափ բարեխառնութիւն պաՀպանելու վրա՝— կրծքի վերին մասը, կօրսէտի գծից աւելի բարձր, շատ թեթեւ է Հագցրած, իսկ ստորին մասերը Հագցրած են շատ տաք։ Անցնելով յետոյ մէջքը կօրսէտով սեղմելու Հարցին,—գեղեցկութեան, առողջամտութեան և առողջութեան տեսակէտից, դասախօսը եկաւ այն եզրակացութեանը, որ նեղ մէջքը շատ տգեղ և անճոռնի է։ Մանուկները նօրմալ դրութեան մէջ բոլորովին մէջք չունեն, և ոչինչ այնքան կորստաբեր չէ աղջկայ Համար, որքան կօրսէտ Հագնելը։ Կնոջ բնական մէջքը 28—29 դիւյմ շրջապատ ունի, իսկ այսպէս անվանված «գեղեցիկ» մէջքը—20 դիւյմ։ Չինուհու տգեղ ոտը, վայրենիների սեղմված գլխները, ծակված ռնգները և ձգած շրթունքները աւելի պակաս պախարակելի են, քան թէ կօրսէտի Հագնելը, որովՀետեւ նրանք վնասում են մարմնի միայն մէկ մասին և մի և նոյն ժամանակ ոչ-կենսական մասին։ Իսկ ստորին կողերի ճնշումը տեղափոխում է ստամոքսը, փայծաղը ու թոքերը և յաճախ, ինչպէս վկայում են բժիշկները, վնասակար Հետեւանքներ է առաջ բերում։

***

Որտեղ են աւելի երկար ապրում։ Ստատիստիկան այդ Հարցին պատասխանում է, որ անՀատական կեանքի երկարատեւութիւնը Յունաստանում ամենամեծ չափի է Հասնում։ Աթէնքում 1876 թւին մեռան 7 մարդիկ 80 մինչև 112 տարեկան Հասակը։ Յունաց զօրքի գլխաւոր բժիշկը միջոց ունէր զննելու 9 մաՀուան դէպքեր, որոնցից երկուսը 75 տարեկաններ էին, իսկ մնացածները—80, 95, 110, 112 և 120. Այդ մի և նոյն բժիշկը ճանաչում էր մի քաՀանայի, որը ծնվել էր 1758 թւին, ձեռնադրվել էր 1797 թ. և 81 տարի շարունակ ս. Բարսեղի Համայնքի խոստովանաՀայր էր։ Ոչ մի անգամ իր կեանքում նա Հիւանդ չէ եղել, և չը նայելով իր 120 տարիներին, ինքն էր մշակում իր Հողի կըտորը։ Մօլիաս ծովապետի այրին, որը Հռչակվեցաւ անկախութեան Համար յունաց պատերազմի ժամանակ, և որը երրորդ անգամ մարդու գնաց, մեռաւ 96 տարեկան Հասակում, պաՀպանելով մինչև վերջին րօպէն յիշողութեան կատարեալ թարմութիւնը։ Մի և նոյն բժիշկը պատմում է Ակրատայի Համայնքի մէկ միանձնուՀու մասին, որը 102 տարեկան էր, բայց ամեն օր եկեղեցի էր գնում և ինքն էր մշակում իր այգին։ ԱռՀասարակ ստատիստիկական թւերով ապացուցվում է այն փաստը, որ մարդիք Արեւելքում աւելի խորին ծերութեան են Հասնում, քան թէ եւրոպական երկրների մեծ մասի մէջ։

***

Ռօմէօ և Ջուլիէտա Լօնդօնի «Liceum» թատրօնում։ Այս օրերս «Liceum» թատրօնի վարչութիւնը ներկայացնել տուեց Շէքսպիրի դրաման բոլորովին նոր և դեռ ևս չեղած յարմարութիւններով։ Կապուլէտի տանը եղած խնջոյքի մէջ Հիւրերի շորերը իրանց գեղեցկութեամբ և արժողութեամբ գերազանցում էին այն բոլոր շորերից, որ Հագնում են առաջին դերեր կատարողները ուրիշ թատրօններում։ «Պատշգամբի վրա եղած սցէնայի» ժամանակ կուլիսների մէջ եղած բոլոր տարածութիւնը ձմերային այգու փոխվեցաւ. Թեթեւ քամին շարժում էր ծաղկող թփերը և ծառերը, և կենդանի Հիւսվող բոյսերը երեւում էին դեկօրացիաների վրա։ Պատշգամբը իտալական սպիտակ մարմարից էր շինած։ Վերջին գործողութեան ժամանակ Ռօմէօ (Իրվինգ) իջնում է 16 ֆուտ երկարութիւն ունեցող սանդուղքով, կրելով Պարիսի դիակը։ Առաջին ներկայացմանը ներկայ էին Վալիսի իշխանը իր ամուսնով, դուքս Վէլլինգտօն, լօրդ Լիտտօն և գրականական ու թատրօնական աշխարՀի բոլոր երեւելիները։ 9 ժամին Հարիւրաւոր մարդիկ կանգնած էին դռների առաջ պարտէզում։ Կէսօրից յետոյ երեք ժամին այլ ևս սալայատակով չէր կարելի անցնել. ամբոխը բռնեց փողոցի կէսը և պօլիցիան չը կարողացաւ անցնելու տեղ բանալ։ Իրվինգին փառաւոր օվացիաներ արին։ Վալիսի իշխանը գընաց բեմը նրա մօտ և շնորՀաւորեց նրա աջողութիւնը։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 մարտի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը նկատում է, որ կարգադրութիւնները Հրէական դէպքերի մասին Ս. Պետերբուրգի մէջ ներկայացնում են ամենաներողամիտ Հրաւէր օրէնքը կատարելու Համար։ Չը ոչնչացրած օրէնքները պէտք է կատարվեն։ Մարտի 20-ին զինուորական դատարանը Ստրէլնիկովի սպանողներին մաՀուան դատապարտեց։ Մարտի 23-ին յանցաւորներին կախեցին։ Նրանք անուանվեցան կեղծ անուններով։ Խարկովի մէջ արտաքսված են Համալսարանից դարձեալ 49 ուսանողներ, որովՀետեւ նրանք աշխատում էին բացատրութիւններ ունենալ ՀոգաբարձուՀի Հետ առաջ արտաքսված եօթը ուսանողներից մէկին 'ի զուր տեղը մեղադրելու մասին։ Մարտի 22-ին վերջին նիստը կայացաւ այն մասնաժողովի, որ պէտք է կազմի խիստ Հսկողութիւն երկաթուղիների վըրա գրաւականները և պարտքերը վճարելու և գանձարանի Հետ ունեցած միւս պայմանները ճշդութեամբ կատարելու Համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 մարտի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 50 կ., երկրորդ 91 ր. 12 կ., երրորդ 91 ր. 25 կ., չորրորդ 91 ր. 12 կ., Հինգերորդ 90 ր. 50 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 216 ր. 62 կ., երկրորդ 211 ր. 5 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 37 կ., երկրորդ 90 ր. 5 կ., երրորդ 90 ր. 12 կ., ոսկի 8 ր. 15 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,9 պէնս, Ամստերդամի վրա 122 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ 62 պֆ., Փարիզի վրա 254 ֆրանկ։ Բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՐՇԱՎՍԿԱՅԱ ՊԵԿԱՐՆԻԱ

ՍՕԼՕԼԱԿՈՒՄ

Պատիւ ունեմ յայտնել Թիֆլիսի մեծապատիւ հասարակութեան, որ առաջիկայ Զատկի տօնի համար ընդունում եմ պատուէրներ պաքի, կուլիչի, պօլսկի մազուրկաքի, տօրտի և ամենայն տօնին յարմար բաների. վստահ լինելով իմ նոր բերել տված վարպետներիս հմտութեան վրա ամեն վրստահութեամբ դիմում եմ մեծ. հասարակութեան որ չը զլանան դիմելու մեզ իրենց պատուէրով:

Մ. Հախնազարեանց

ԿՈՆՍԻՍՏՈՐԻԱՅՆ

Հայոց Վրաստանի և Իմէրէթի ծանուցանէ, թէ նրա առենումը նշանակած է աճուրդ 5-ին ապրիլի ներկայ տարւոյ և կրկնաճուրդ 6-ին նոյն ամսի, կապալաւ տալու եկեղեցական գիւղերը, որոնք գտնվում են Ախալքալաքի գաւառում Թիֆլիսի նահանգի: Պայմանները ցանկացողք կարող են տեսնել կոնսիստորիայի դիւանատանը ամեն օր, բացի տօներից, առաւօտեան 9-ից մինչև 2 ժամն:

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Ամենաանմնաս, բոլոր գոյների հետ գործածութեան եղանակը: Պրօվանսեան ՁԷԹ ֆունտը 60 կ., և տուալէտի նոր պատկանելիքներ: ԳՐԻՎՆԱԿ, Լօնդօն հիւրանոցի տակ:

3—5

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ՐԱՖՖԻԻ

Դ Ա Ւ Ի Թ Բ Է Կ Ի

III ԳԻՐՔԸ

բաղկացած է 563 երեսներից

ԳԻՆՆ Է 2 ՐՈՒԲԼ

Վէպի այս հատորի մենավաճառութիւնը պատկանում է բացառապէս Թիֆլիսի «ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԻՆ»: Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով.

„ЦЕНТРАЛЬНАЯ КНИЖНАЯ ТОРГОВЛЯ“ (на Головинскомъ проспектѣ въ д. Мириманова, №№ 3 и 4).

ВЪ ТИФЛИСѢ

1—10

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՅՈՒՄ լաւ ԾԽԱԽՈՏԻ սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ԾԽԱԽՈՏ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր Թիւրքաց, ամենալաւ տեսակների ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի: Ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին. ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլ, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլ:

Գործարանս գտնվում է 3-որդ բաժնում հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալլերէում, Դվօրցօվի փողոցի վրա, № 3.

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արդիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում:

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

12—25

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ Թիֆլիսի քաղաքային հասարակութենից 750,000 ր. օբլիգացիաներ հրատարակելու մասին ֆինանսների մինիստրից 1881 թ. ապրիլի 20-ին հաստատած կանօնների 11 յօդուածի հիման վրա, ներկայ 1882 թուականի ապրիլի 1-ին առաւօտեան 12 ժամին Թիֆլիսի քաղաքային դումայի դահլիճում քաղաքային վարչութեան ներկայութեամբ հրապարակապէս կը կատարվի քաղաքային օբլիգացիաների հանգչման տիրաժը 15,300 րուբլ գումարի: 1—3

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ
ՄԻՆՉԵՒ ԱՄՍՎԱՅ ՎԵՐՋԸ

ՄԱՏԻՏՆԵՐ 8 կ. դիւժինը, ԾՐԱՐՆԵՐ 3 կ. հարիւրը, սապօն 3 կ. հատը, արևի ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ 50 կ., ՇՂԹԱՆԵՐ (նոր ոսկուց) ժամացոյցի համար 30 կ., կրաններ 10 կ., ջրի ամաններ 30 կ., կժեր 25 կ., կախարաններ 4 կ., ՖԻԼՏՐԱՆԵՐ 3 ր., ծըծիչներ 1 ր., հայելիներ 35 կ., փարոսքներ 4 ր., պիջակներ 6 ր., ԱՄԲՈՂՋ ՀԱԳՈՒՍՏ 13 ր., գլխարկներ 1 ր., չը թրջվող վերարկուներ 6 ր., շչէօտկա 90 կ., ԱՍԵՂՆԵՐ 100 հատը 8 կ., կանանց և տղամարդկանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 2 ր. 50 կ. դիւժինը, ՄԵՂՐԱՄՈՄ 32 կ. անգլիական ֆունտը, կանֆետներ 40 կ. ֆունտը, ԴՐԱՊ, տրիկօ, ԱԼԲՈՄՆԵՐ, բրիտանական մետալի առարկաներ և այլն ԿԻՍԱԳՆՈՎ, մոմեր, մուրաբա և այլն շատ էժան:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ
ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅ:

4—50

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ԵՒՐՈՓԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ

ВЪ СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

Արծրունու գալլերէում, № 144 ԾԱԽՎՈՒՄ է աժան գներով Վիէննայի Ցոնէտ Փաբրիկայի ամեն տեսակ ՄԵԲԵԼ, նոյնպէս խաղալիք ՄԱՆՐԱՄԱՍՆԵՐ, քարերը, ՀԱՅԵԼԻՆԵՐԸ և ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԸ:

8—60

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

Պարսկական պալատական արտիստ

ՌՕԲԵՐՏ ԼԵՆՑ

պատիւ կունենայ Զատկից յետոյ ԱՌԱՋԻՆ ՇԱԲԱԹԸ րսկսված մարտի 28-ից մինչև ապրիլի 4-ը տալ ամենայն օր ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ և ֆիզիկական մեծ ներկայացումներ բոլորովին ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄՈՎ:

Պ. ՌՕԲԵՐՏ ԼԵՆՑ, վերջին երկու շաբաթների ընթացքում ներկայացումներ չը տալով, նոր ՍՏԱՑՎԱԾ մի քանի ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ օգնութեամբ պատրաստեց ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐ, որոնք Ռուսաստանի մէջ ոչ ոքից չեն ցոյց տուած և որոնք ներկայումս ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ ՄԵԾ ԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ունեն:

Ներկայացման սկիզբն է երեկոյեան 8 ժամին:

Ներկայացման սկզբին և անտրակտների ժամանակ կածէ զինուորական ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ պ. Պարիֆիկլիի առաջնորդութեամբ:

ՏՈՄՍԱԿՆԵՐԸ և մանրամասն պրօգրամները կարելի է ստանալ ԹԱՏՐՕՆԻ ԿԱՍՍԱՅՈՒՄ ամենայն օր առաւօտեան 10 ժամից:

1—2

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԳՈՒՏԷ

ԱՊԱԿԻՆԵՐԻ գործարանս բացված է և պատրաստում է ՇԻՇԵՐ, ԲԱՆԿԱՆԵՐ, ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՇԻՇԵՐ, ԹԷՅԻ ԱՄԱՆՆԵՐ, ամեն տեսակ առարկաներ ԼԱՄՊԱՆԵՐԻ համար:

Նոյնպէս ընդունում է պատուէրներ առանձին ձևերի:

Գործարանիս արդիւնքները ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ծախվում են ՍԻՄԷՆՍԻ և ԳԱԼԿԷԻ կանտորայում Թիֆլիսի երկրորդ գիմնազիային կից:

ԲԱՐՕՆ ՖՕՆ-ԿՈՒՉԵՆԲԱԽ

5—5

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադարձնող: գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ

մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԻԻՂ, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՈՆ և հոտաւէտ ջրեր և այլն

98—100

Միջին փողոց, կաթօլիշեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., ճամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սունդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մառաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ումիվալնիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) ռէվոլվէրի, սիգար Ռէնգարդի Փաբրիկից. պապիրոս և Թամբաքու կուշնարօվի ձէւքի պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) Էյնէմ. կօֆէ Էյնէմի և Միխէլսօնի. Պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինէվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դոյթուկ (пухъ), պաղնոսներ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ գանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կոխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբորմիս կտրելու մաշինայ. Անգլիական ութոներ, Բրիտանսկի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօէկն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փոշտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարէտախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիէներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանսկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չումիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլսապոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալստուկներ, գոտիներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. սանդրեր չրմայու ոսկորէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէլ (бумага) մատոկի կօճի և շալէ (гарусь) ֆէլչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գալանտերէյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և գինջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտ ապէս գտնվում են ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջին փողոցում կաթօլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

18—180

Միջին փողոց, կաթօլիշեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 24 Марта 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Melик. ул., каз. д.